

**Stanowisko
Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów
z dnia 12 stycznia 2018 r.**

w sprawie: **zmiany przepisów w zakresie odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej**

Zarząd Śląskiego Związku Gmin i Powiatów występuje do Rządu i Parlamentu z propozycją zmiany przepisów prawnych, dotyczących zasad zwrotu należności za okres nieobecności mieszkańca w domu pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769, z późn. zm.) mieszkaniec domu, a także inna osoba obowiązana do wnoszenia opłat za pobyt w domu pomocy społecznej, jeżeli mieszkaniec domu przebywa u tej osoby, nie ponoszą opłat za okres nieobecności mieszkańca domu nieprzekraczającej 21 dni w roku kalendarzowym. Według stanowiska Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej powyższy artykuł określa zasady zwolnienia z opłat za pobyt w domu pomocy społecznej, w sytuacji w której mieszkaniec nie przebywa w placówce.

Zwolnienie z odpłatności za okres nieobecności w domu pomocy społecznej, o którym mowa w art. 63 ust. 1 ww. ustawy, przysługuje w każdej sytuacji nieobecności mieszkańca w domu pomocy społecznej, w tym również, gdy przebywa w szpitalu, sanatorium, czy na turnusie rehabilitacyjnym. W takich sytuacjach następuje rzeczywiste wniesienie odpłatności w pomniejszonej proporcjonalnie wysokości lub dokonanie zwrotu w przypadku, gdy osoba uiściła już opłatę.

Pobyt mieszkańca w szpitalu nie zwalnia jednak domu pomocy społecznej z obowiązku opieki nad mieszkańcem w postaci świadczenia usług opiekuńczych, wspomagających, w tym pralniczych, transportowych, dostarczania środków higienicznych, pomocniczych, leków, czy zwyczajowych odwiedzin. Dom pomocy społecznej utrzymuje ponadto miejsce dla mieszkańca, tj. mieszkanie jednoosobowe lub wieloosobowe do jego powrotu. Należy w związku z tym zwrócić uwagę, że nieobecność mieszkańca w domu pomocy społecznej skutkuje znacznym obniżeniem dochodów DPS, a z drugiej strony dom pomocy społecznej ponosi stałe koszty związane z utrzymaniem jego miejsca; opłaty stałe za energię elektryczną, gaz, wodę, ogrzewanie i inne związane z utrzymaniem infrastruktury, które muszą być regulowane bez względu na fakt, czy miejsce jest wykorzystane, czy też nie. Najwyższe koszty domów pomocy społecznej wynikają z zatrudnienia personelu, a wielkość tego zatrudnienia określona została rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 964 z późn. zm.). Nieobecność jednego, czy nawet kilku mieszkańców nie może skutkować zmianą stanu zatrudnienia, ze względu na obowiązujący standard.

Mieszkaniec domu pomocy społecznej przebywając w szpitalu nie ponosi żadnych kosztów leczenia (świadczenie zdrowotne w ramach NFZ). Transport do szpitala i do domu pomocy społecznej realizowany jest przez szpital lub dom pomocy społecznej. Po powrocie ze szpitala mieszkaniec otrzymuje środki finansowe, tj. zwrot opłaty za okres nieobecności, uszczuplając tym samym dochody gminy, co w efekcie może przełożyć się na finansowanie domu pomocy społecznej, gdyż budżet wynika z rzeczywistych dochodów generowanych przez domy pomocy społecznej, określonych w planie finansowym na dany rok budżetowy, zgodnie z art. 62 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej. Środki z odpłatności mieszkańca są ważną składową budżetu domu pomocy społecznej przeznaczoną na utrzymanie budynków i otoczenia, wyżywienie mieszkańców oraz wynagrodzenia pracowników świadczących usługi na rzecz mieszkańców. Dokonywanie zwrotu za nieobecność mieszkańca w domu pomocy społecznej, z powodu pobytu w szpitalu, przekłada się na ograniczenie środków finansowych przeznaczonych na jego utrzymanie.

Zauważyć należy, że mieszkaniec domu pomocy społecznej, w ramach określonego ww. ustawą limitu do 21 dni nieobecności, miał przede wszystkim skorzystać z urlopu wypoczynkowego, zmienić środowisko, a w konsekwencji wzmocnić kontakty z rodziną, poprawić swoje samopoczucie i kondycję psycho-fizyczną. Nieponoszenie opłaty za nieobecność mieszkańca w domu pomocy społecznej, związanej z pobyt w szpitalu budzi w tym kontekście uzasadnione wątpliwości.

W tym zakresie Wojewódzki Sąd Administracyjny w Białymstoku podkreślił, iż czasowy pobyt pensjonariusza domu pomocy społecznej w szpitalu nie pozbawia go prawa do świadczenia z pomocy społecznej. Oznacza to, że dom pomocy społecznej musi utrzymywać to miejsce do czasu powrotu mieszkańca, a to generuje koszty. Nie jest przy tym możliwe miarkowanie tych kosztów w zależności od zaistniałych okoliczności. Opłata za pobyt w domu pomocy społecznej nie zawsze pokrywa rzeczywiste koszty utrzymania danego mieszkańca w domu, jest to opłata o charakterze ryczałtowym, wyjaśnił Sąd (art. 60 ust. 1 ww. ustawy mówi o średnim koszcie utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej), dlatego jej wysokość nie jest uzależniona od faktycznego skorzystania z usług realizowanych przez dom pomocy społecznej, bez względu na realną możliwość korzystania z nich (np. pobyt w szpitalu).

Ponadto należy podkreślić, że na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 r. poz. 964 z późn. zm.) domy pomocy społecznej świadczą usługi na poziomie obowiązującego standardu zabezpieczając usługi w zakresie: potrzeb bytowych, tj.: miejsce zamieszkania, wyżywienie, odzież i obuwie, utrzymanie czystości; potrzeb opiekuńczych, tj.: udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacja, niezbędna pomoc w załatwianiu spraw osobistych; potrzeb wspomagających, tj.: umożliwienie udziału w terapii zajęciowej, podnoszenie sprawności i aktywizowanie mieszkańców, umożliwienie zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych, zapewnienie warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu i inne.

Do zadań gminy należy utrzymanie infrastruktury budynku i otoczenia domu pomocy społecznej w należytym stanie technicznym, stąd niezbędne remonty, inwestycje, czy zakupy inwestycyjne. W wieloletnich planach finansowych gminy ujmują zadania mające na celu rewitalizację obiektów, pozyskują środki finansowe z różnych źródeł (PFRON, WFOŚiGW), zakładając jednakże wkład własny, który sięga często 50% kosztów zadania. Sytuacja finansowa wielu gmin w Polsce jest bardzo trudna, brak dochodów często nie pozwala na zabezpieczenie wszystkich wydatków na funkcjonowanie zasobów gminy, w tym także domów pomocy społecznej.

W związku z powyższym uważamy, że przepis ustawy powinien zostać doprecyzowany w taki sposób, aby nie pozbawiał gminy środków finansowych niezbędnych do utrzymania domu pomocy społecznej i nie miał charakteru uznaniowego, pozostawał także w zgodzie z ogólnie przyjętymi normami obyczajowymi i sprawiedliwością społeczną, w tym należytym poziomem zaopiekowania się osobami przebywającymi w domach pomocy społecznej.

Zasadne byłoby w związku z tym wprowadzenie procentu ulgi w odpłatności za okres każdorazowej nieobecności, tak aby DPS miał możliwość zrekompensowania ponoszonych kosztów stałych. W ten sposób jest rozwiązana kwestia ponoszenia opłaty za pobyt w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, gdzie za okres nieobecności ponoszone jest 70% opłaty pobieranej za dni obecności w zakładzie opiekuńczym (§ 8 ust. 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 25 czerwca 2012 r. w sprawie kierowania do zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych). Pobyt mieszkańca u rodziny powinien jednocześnie zwalniać z odpłatności osoby obowiązane do wnoszenia opłat za pobyt w przypadku przebywania mieszkańca u tych osób. Ponadto powyższa zmiana zasad powinna również dotyczyć opłaty za czas nieobecności małoletnich mieszkańców.

Mając na względzie powyższe zwracamy się z wnioskiem o rozważenie zmiany przepisów prawnych, dotyczących zasad zwrotu należności za okres nieobecności mieszkańca w domu pomocy społecznej poprzez nadanie proponowanego brzemienia art. 63 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej:

„Art. 63. 1. Mieszkaniec domu pomocy społecznej, osoba obowiązana do wnoszenia opłat za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej lub przedstawiciel ustawowy osoby małoletniej przebywającej w domu pomocy społecznej ponosi częściową opłatę w wysokości 70% opłaty ustalonej w drodze decyzji administracyjnej za okres nieobecności mieszkańca w domu pomocy społecznej z zastrzeżeniem ust. 2. Okres nieobecności, za który opłaty są pomniejszone, nie może przekraczać 21 dni w roku kalendarzowym dla mieszkańca pełnoletniego a w przypadku osoby małoletniej 70 dni w roku.

2. Osoba obowiązana do wnoszenia opłat za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej nie ponosi opłat za okres nieobecności mieszkańca w domu, jeżeli w tym czasie mieszkaniec przebywa u niej. Nieobecność, za którą opłaty nie są ponoszone, nie może przekraczać 21 dni w roku kalendarzowym dla mieszkańca pełnoletniego oraz 70 dni w roku w przypadku osoby małoletniej.”.